

HOTĂRÎRE

privind controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal nr.985-XV din 18 aprilie 2002 și Codul de executare nr.443-XV din 24 decembrie 2004, în redacția Legii nr.34 din 24 mai 2012 pentru completarea unor acte legislative (*Sesizarea nr.11a/2013*)

nr. 18 din 04.07.2013

Monitorul Oficial nr.182-185/27 din 23.08.2013

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuînd în componența:
DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Petru RAILEAN, *judcători*,
cu participarea dnei Corina Popa, *grefier*,
Avînd în vedere sesizarea depusă la 23 aprilie 2013,
înregistrată la aceeași dată,
Examinînd sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Avînd în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberînd în ședință plenară închisă,
Pronunță următoarea hotărîre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 23 aprilie 2013, în temeiul articolelor 135 alin.(1) lit.a) din [Constituție](#), 25 lit.i) din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#), 38 alin.(1) lit.i) din [Codul jurisdicției constituționale](#) și 31 din [Legea cu privire la avocații parlamentari](#), de către avocatul parlamentar, dl Anatolie Munteanu, privind controlul constituționalității articolelor 98 alin.(2) lit.b¹) și 104¹ din [Codul penal](#) și sintagmei “*în ultimele 3 luni de ispășire a pedepsei închisorii*” cuprinsă în articolul 291¹ din [Codul de executare](#), în redacția [Legii nr.34 din 24 mai 2012](#) pentru completarea unor acte legislative.

2. Prevederile contestate vizează instituirea și aplicarea, în scopul înlăturării unui pericol și preîntîmpinării faptelor prevăzute de legea penală, a măsurii de siguranță *castrarea chimică* a infractorilor ce atentează la inviolabilitatea sexuală a altor persoane, inclusiv a minorilor.

3. Autorul sesizării a pretins, în special, că măsura de siguranță *castrarea chimică*, în condițiile cadrului normativ în vigoare, constituie un tratament inuman și degradant, precum și o imixtiune în viața intimă, familială și privată și vine în contradicție cu prevederile articolelor 24 alin.(1) și (2), 28, și 54 alin.(2) și (3) din [Constituție](#), 3 și 8 din [Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale](#), 7, 10 alin.(1) și (3) și 17 din [Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice](#), 2 din [Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante](#), precum și articolelor 1, 2 și 5 din [Convenția europeană pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei](#).

4. Prin decizia Curții Constituționale din 23 mai 2013 sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudicia fondul cauzei.

5. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a dispus de opiniile scrise ale

Președintelui Republicii Moldova, Parlamentului, Guvernului, Ministerului Sănătății, Departamentului Instituțiilor Penitenciare, Procuraturii Generale, Ministerului Afacerilor Interne, Curții Supreme de Justiție, Universității de Stat din Moldova și Universității de Stat de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova.

6. La ședința plenară publică a Curții sesizarea a fost susținută de dl Anatolie Munteanu, avocat parlamentar. Parlamentul a fost reprezentat de dl Sergiu Chirică, consultant principal în cadrul Direcției juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de dl Petru Moscaliuc, consultant în cadrul Direcției juridice a Ministerului Sănătății, și dl Ion Dumbrăveanu, membru al Comisiei de specialitate a Ministerului Sănătății.

ÎN FAPT

7. La 24 mai 2012 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat [Legea nr.34](#) pentru completarea unor acte legislative.

8. Prin legea menționată, în scopul înlăturării unui pericol și preîntâmpinării faptelor prevăzute de legea penală, în [Codul penal](#) și [Codul de executare](#) a fost introdusă, ca măsură de siguranță, castrarea chimică a infractorilor ce atentează la libertatea și inviolabilitatea sexuală a altor persoane, inclusiv a minorilor.

9. Astfel, prin articolul I pct.1 și pct.2 din [Legea nr.34/2012](#), în [Codul penal](#), alineatul (2) al articolului 98 a fost completat cu lit.b¹) *castrarea chimică* și s-a introdus articolul 104¹ cu următorul cuprins:

“Articolul 104¹. Castrarea chimică

(1) Persoanelor care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală care atentează la inviolabilitatea sexuală a altei persoane, inclusiv a minorilor, de către instanța de judecată li se poate aplica măsura de siguranță castrarea chimică în condițiile prevăzute la alin.(2)–(4).

(2) Castrarea chimică se aplică obligatoriu de către instanța de judecată, ca măsură de siguranță, pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.171 alin.(3) lit.a) și b), la art.172 alin.(3) lit.a), indiferent de pedeapsa principală aplicată.

(3) Castrarea chimică poate fi aplicată de către instanța de judecată pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.171 alin.(2) lit.a), alin.(3) lit.c)–f), la art.172 alin.(2) lit.a), alin.(3) lit.a¹)–e).

(4) Castrarea chimică se efectuează de către instituțiile medicale în comun cu instituțiile penitenciare, conform Regulamentului aprobat de Guvern, în ultimele 3 luni de ispășire a pedepsei, după rămânerea irevocabilă a sentinței de condamnare.”

10. Prin art.II pct.2 din [Legea nr.34/2012 Codul de executare](#) a fost completat cu articolul 291¹ cu următorul cuprins:

“Articolul 291¹. Aplicarea castrării chimice

Castrarea chimică se efectuează de către instituțiile medicale în comun cu instituțiile penitenciare, conform Regulamentului cu privire la modul de executare a măsurii de siguranță castrarea chimică, aprobat de Guvern, în ultimele 3 luni de ispășire a pedepsei închisorii.”

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

11. Prevederile relevante ale [Constituției](#) (M.O., 1994, nr.1, art.1) sunt următoarele:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

“[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

“(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu [Declarația Universală a Drepturilor Omului](#), cu pactele și cu celelalte tratate la care

Republica Moldova este parte.

[...]"

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

“[Constituția Republicii Moldova](#) este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor [Constituției](#) nu are putere juridică.”

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

“(1) Republica Moldova se obligă să respecte [Carta Organizației Națiunilor Unite](#) și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim.

[...]"

Articolul 24

Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică

“(1) Statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică.

(2) Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante.

[...]"

Articolul 28

Viața intimă, familială și privată

“Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

“(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20–24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

12. Prevederile relevante ale [Codului penal nr.985-XV din 18 aprilie 2002](#) (M.O., 2002, nr.128-129, art.1012; republicat în M.O., 2009, nr.72-74, art.195) sunt următoarele:

Articolul 98

Scopul și tipurile măsurilor de siguranță

“(1) Măsurile de siguranță au drept scop înlăturarea unui pericol și preîntâmpinarea săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală.

(2) Măsurile de siguranță sunt:

a) măsurile de constrângere cu caracter medical;

b) măsurile de constrângere cu caracter educativ;

b¹) castrarea chimică;

[...]"

Articolul 104¹

Castrarea chimică

“(1) Persoanelor care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală care atentează la inviolabilitatea sexuală a altei persoane, inclusiv a minorilor, de către instanța de judecată li se poate aplica măsura de siguranță castrarea chimică în condițiile prevăzute la alin.(2)–(4).

(2) Castrarea chimică se aplică obligatoriu de către instanța de judecată, ca măsură de siguranță, pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.171 alin.(3) lit.a) și b), la art.172 alin.(3) lit.a), indiferent de pedeapsa principală aplicată.

(3) Castrarea chimică poate fi aplicată de către instanța de judecată pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.171 alin.(2) lit.a), alin.(3) lit.c)–f), la art.172 alin.(2) lit.a), alin.(3) lit.a¹)–e).

(4) Castrarea chimică se efectuează de către instituțiile medicale în comun cu instituțiile penitenciare, conform Regulamentului aprobat de Guvern, în ultimele 3 luni de ispășire a pedepsei, după rămânerea irevocabilă a sentinței de condamnare.”

Articolul 171

Violul

“(1) Violul, adică raportul sexual săvârșit prin constrângere fizică sau psihică a persoanei sau profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra ori de a-și exprima voința, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani.

(2) Violul:

a) săvârșit de către o persoană care anterior a săvârșit un viol prevăzut la alin.(1);

b) săvârșit cu bună-știință asupra unui minor;

b¹) săvârșit cu bună-știință asupra unei femei gravide;

b²) săvârșit asupra unui membru de familie;

c) săvârșit de două sau mai multe persoane;

[Lit.d) exclusă prin [Legea nr.277-XVI din 18.12.2008](#), în vigoare 24.05.2009]

e) însoțit de contaminarea intenționată cu o boală venerică;

f) săvârșit cu deosebită cruzime, precum și din motive sadice;

[Lit.g) exclusă prin [Legea nr.277-XVI din 18.12.2008](#), în vigoare 24.05.2009]

se pedepsește cu închisoare de la 5 la 12 ani.

(3) Violul:

a) persoanei care se afla în grija, sub ocrotirea, protecția, la educarea sau tratamentul făptuitorului;

b) unei persoane minore în vîrstă de pînă la 14 ani;

c) însoțit de contaminarea intenționată cu maladia SIDA;

d) care a cauzat din imprudență o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății;

e) care a provocat din imprudență decesul victimei;

f) soldat cu alte urmări grave,

se pedepsește cu închisoare de la 10 la 20 de ani sau cu detențiune pe viață.”

Articolul 172

Acțiuni violente cu caracter sexual

“(1) Homosexualitatea sau satisfacerea poftelor sexuale în forme perverse, săvârșite prin constrângere fizică sau psihică a persoanei ori profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra sau de a-și exprima voința,

se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani.

(2) Aceleași acțiuni:

a) săvârșite de o persoană care anterior a săvârșit o faptă prevăzută la alin.(1);

b) săvârșite cu bună-știință asupra unui minor;

b¹) cu bună-știință asupra unei femei gravide;

b²) săvârșite asupra unui membru de familie;

c) săvârșite de două sau mai multe persoane;

d) însoțite de contaminarea intenționată cu o boală venerică;

[Lit.e) exclusă prin [Legea nr.277-XVI din 18.12.2008](#), în vigoare 24.05.2009]

g) săvârșite cu deosebită cruzime, precum și din motive sadice,

se pedepsește cu închisoare de la 5 la 12 ani.

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), care:

a) au fost săvârșite asupra unei persoane despre care se știa cu certitudine că nu a atins vîrsta de 14 ani;

a¹) au fost săvârșite asupra persoanei care se află în îngrijirea, ocrotirea, protecția, educarea sau în tratamentul făptuitorului;

- b) au cauzat contaminarea intenționată cu maladia SIDA;
 - c) au cauzat din imprudență o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății;
 - d) au provocat din imprudență decesul victimei;
 - e) au provocat alte urmări grave,
- se pedepsesc cu închisoare de la 10 la 20 de ani sau cu detențiune pe viață.”

13. Prevederile relevante ale [Codului de executare nr.443-XV din 24 decembrie 2004](#) (M.O., 2005, nr.34-35, art.112; republicat în M.O., 2010, nr.214-220, art.704) sunt următoarele:

Articolul 174

Instituțiile și organele care asigură executarea măsurilor de siguranță

“ [...]

(3¹) Hotărârile judecătorești privind aplicarea castrării chimice se execută de către instituțiile medicale în comun cu instituțiile penitenciare, conform Regulamentului aprobat de Guvern.

[...]”.

Articolul 291¹

Aplicarea castrării chimice

“Castrarea chimică se efectuează de către instituțiile medicale în comun cu instituțiile penitenciare, conform Regulamentului cu privire la modul de executare a măsurii de siguranță castrarea chimică aprobat de Guvern, în ultimele 3 luni de ispășire a pedepsei închisorii.”

14. Prevederile relevante ale [Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale](#), amendată prin protocoalele adiționale la această convenție (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin [Hotărârea Parlamentului nr.1298-XIII din 24 iulie 1997](#), în continuare – “*Convenția Europeană*”) sunt următoarele:

Articolul 3

Interzicerea torturii

“Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

Articolul 8

Dreptul la respectare a vieții private și de familie

“1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

15. Prevederile relevante ale [Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice](#) (adoptat la New York la 16 decembrie 1966 și ratificat de Republica Moldova prin [Hotărârea Parlamentului nr.217-XII din 28 iulie 1990](#)) sunt următoarele:

Articolul 7

“Nimeni nu va fi supus torturii și nici unor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante. În special, este interzis ca o persoană să fie supusă, fără consimțământul său, unei experiențe medicale sau științifice.”

Articolul 17

“1. Nimeni nu va putea fi supus vreunor imixțiuni arbitrare sau ilegale în viața particulară, în familia, domiciliul sau corespondența sa, nici la atingeri ilegale aduse onoarei și reputației sale.

2. Orice persoană are drept la protecția legii împotriva unor asemenea imixțiuni sau atingeri.”

Articolul 24

“1. Orice copil, fără nici o discriminare întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, origine

națională sau socială, avere sau naștere, are dreptul din partea familiei sale, a societății și a statului la măsurile de ocrotire pe care le cere condiția de minor.

2. Orice copil trebuie să fie înregistrat după naștere și să aibă un nume.
3. Orice copil are dreptul de a dobândi o cetățenie.”

16. Prevederile relevante ale [Convenției împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante](#) (adoptată la New York la 10 decembrie 1984, la care Republica Moldova a aderat la 31 mai 1995, prin [Hotărârea Parlamentului nr.473-XIII](#)) sunt următoarele:

Articolul 2

“1. Fiecare stat parte va lua măsuri legislative, administrative, judiciare și alte măsuri eficiente pentru a împiedica comiterea unor acte de tortură pe teritoriul de sub jurisdicția sa.

2. Nici o împrejurare excepțională, oricare ar fi ea, fie că este vorba de starea de război sau amenințare cu războiul, de instabilitate politică internă sau de orice altă stare de excepție, nu poate fi invocată pentru a justifica tortura.”

17. Prevederile relevante ale [Convenției europene pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei](#) (întocmită la Oviedo la 4 aprilie 1997 și ratificată de Republica Moldova prin [Legea nr.1256-XV din 19 iulie 2002](#)) sunt următoarele:

Articolul 2

Întîietatea ființei umane

“Interesul și binele ființei umane trebuie să primeze asupra interesului unic al societății sau al științei.”

Articolul 5

Regula generală

“O intervenție în domeniul sănătății nu se poate efectua decît după ce persoana vizată și-a dat consimțămîntul liber și în cunoștință de cauză.

Această persoană primește în prealabil informații adecvate în privința scopului și naturii intervenției, precum și în privința consecințelor și riscurilor.

Persoana vizată poate în orice moment să își retragă în mod liber consimțămîntul.”

18. Prevederile relevante ale [Convenției internaționale cu privire la drepturile copilului](#) (adoptată la New York la 20 noiembrie 1989, la care Republica Moldova a aderat la 12 decembrie 1990, prin [Hotărîrea Parlamentului nr.408-XII](#)) sunt următoarele:

Articolul 24

1. Statele părți recunosc dreptul copilului de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate posibilă și de a beneficia de servicii medicale, de tratament și de recuperare. Statele părți se vor strădui să asigure ca nici un copil să nu fie lipsit de dreptul de a avea acces la aceste servicii de ocrotire a sănătății.

[...]

3. Statele părți vor lua toate măsurile eficiente corespunzătoare în vederea abolirii practicilor tradiționale dăunătoare sănătății copiilor.

[...]”.

ÎN DREPT

19. Din conținutul sesizării, Curtea observă că aceasta vizează în esență instituirea și modalitatea aplicării, în scopul înlăturării unui pericol și preîntîmpinării faptelor prevăzute de legea penală, a măsurii de siguranță *castrarea chimică* a infractorilor ce atentează la libertatea și inviolabilitatea sexuală a altor persoane, inclusiv a minorilor.

20. Astfel, sesizarea se referă la un ansamblu de elemente și principii constituționale și internaționale interconexe, precum dreptul la integritate fizică și psihică, interzicerea aplicării tratamentelor inumane și degradante și dreptul la respectarea vieții intime, familiale și private.

A. ADMISIBILITATEA

21. În conformitate cu decizia sa din 23 mai 2013 (a se vedea §4), Curtea a reținut că, în temeiul articolului 135 alin.(1) lit.a) din [Constituție](#), articolului 4 alin.(1) lit.a) din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#) și articolului 4 alin.(1) lit.a) din [Codul jurisdicției constituționale](#), sesizarea prezentată ține de competența Curții Constituționale.

22. Articolele 25 lit.i) din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#), 38 alin.(1) lit.i) din [Codul jurisdicției constituționale](#) și 31 din [Legea cu privire la avocații parlamentari](#) abilitază avocatul parlamentar cu dreptul de a sesiza Curtea Constituțională.

23. Curtea constată că autorul sesizării contestă prevederile Art.I punctele 1 și 2 și sintagma “*în ultimele 3 luni de ispășire a pedepsei închisorii*” din Art.II punctul 2 al [Legii nr.34 din 24 mai 2012](#) pentru completarea unor acte legislative.

24. Curtea reține că, potrivit normelor tehnicii legislative, dispozițiile de modificare și completare a unui act legislativ se încorporează, de la data intrării lor în vigoare, în actul de bază, identificându-se cu acesta. Intervențiile ulterioare de modificare și completare a acestora trebuie raportate la actul de bază.

25. În acest context, pentru a asigura o mai mare claritate și accesibilitate a hotărârii Curții Constituționale, Curtea va supune controlului constituționalității articolele 98 alin.(2) lit.b¹) și 104¹ din [Codul penal](#) și articolul 291¹ din [Codul de executare](#), în redacția [Legii nr.34 din 24 mai 2012](#) pentru completarea unor acte legislative.

26. Curtea reține că prerogativa cu care a fost investită prin articolul 135 alin.(1) lit.a) din [Constituție](#) presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul [Constituției](#), ținând cont de principiul supremației acesteia.

27. Ținând cont de ansamblul pretențiilor și argumentelor enunțate de autorul sesizării, Curtea va examina problemele abordate prin prisma normelor constituționale invocate, luând în considerare atît principiile consacrate în [Constituție](#) și în dreptul intern, cît și cele statuate în dreptul internațional și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare – “*Curtea Europeană*”).

28. Curtea reiterează că, potrivit [Hotărârii nr.55 din 14 octombrie 1999](#) privind interpretarea unor prevederi ale articolului 4 din [Constituția Republicii Moldova](#), “*această prevedere comportă consecințe juridice, presupunînd, mai întîi, că organele de drept, inclusiv Curtea Constituțională [...], sunt în drept să aplice în procesul examinării unor cauze concrete normele dreptului internațional [...], acordînd, în caz de neconcordanță, prioritate prevederilor internaționale*”.

29. În aceeași [ordine de idei, în Hotărîrea nr.10 din 16 aprilie 2010](#) pentru revizuirea [Hotărîrii Curții Constituționale nr.16 din 28.05.1998](#) “Cu privire la interpretarea art.20 din [Constituția Republicii Moldova](#)” în redacția [Hotărîrii nr.39 din 09.07.2001](#), Curtea Constituțională a menționat că “*practica jurisdicțională internațională [...] este obligatorie pentru Republica Moldova, ca stat care a aderat la [Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale](#)*”.

30. Analizînd obiectul sesizării în raport cu normele constituționale, pentru a elucida aspectele abordate în sesizare, Curtea Constituțională va opera cu prevederile articolelor 24 alin.(1) și (2) și 28 combinate cu articolul 54 alin.(2) și (3) din [Constituție](#), precum și cu principiile consacrate de dreptul internațional privind interzicerea tratamentelor inumane și degradante și respectarea vieții private și familiale.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 24 ALIN.(1) ȘI (2) ȘI 28 COMBINATE CU ARTICOLUL 54 ALIN.(2) ȘI (3) DIN [CONSTITUȚIE](#)

31. Autorul sesizării pretinde că prevederile supuse controlului constituționalității încalcă articolul 24 alineatele (1) și (2) din [Constituție](#), potrivit căruia:

“(1) Statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică.

(2) Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante.

[...]”

32. În opinia autorului sesizării, prevederile supuse controlului constituționalității încalcă, de

asemenea, articolul 28 din [Constituție](#), potrivit căruia:

“Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

33. La fel, autorul sesizării pretinde încălcarea prevederilor articolului 54 alineatele (2) și (3) din [Legea Supremă](#), potrivit căror:

“ [...]

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20–24. [...]

1. Argumentele autorului sesizării

34. Potrivit autorului sesizării, introducerea, ca măsură de siguranță, a instituției *castrării chimice* a infractorilor ce atentează la libertatea și inviolabilitatea sexuală a altor persoane, inclusiv a minorilor, constituie o pedeapsă inumană instituționalizată, permisă prin lege, dispusă și executată de autoritățile statului.

35. Autorul sesizării susține că măsura de siguranță castrarea chimică, fiind realizată prin aplicarea tratamentului medical, fără stabilirea prealabilă a necesității terapeutice și contrar voinței persoanei, aduce atingere demnității și integrității fizice și psihice a ființei umane și constituie o imixtiune în viața intimă, familială și privată.

2. Argumentele autorităților

36. În opinia scrisă a Președintelui Republicii Moldova s-a menționat că obligativitatea măsurii de siguranță *castrarea chimică*, fiind impusă infractorilor ce atentează la libertatea și inviolabilitatea sexuală a altor persoane, inclusiv a minorilor, poate fi echivalată cu aplicarea unui tratament inuman și degradant, deoarece legiuitorul, completînd [Codul penal](#) și [Codul de executare](#) cu prevederile contestate, a subminat dreptul persoanei la inviolabilitatea fizică și psihică.

37. Parlamentul, în opinia prezentată, a menționat că, prin introducerea măsurii de siguranță *castrarea chimică*, s-a urmărit conferirea unui cadru nou sancționării subsecvente a infractorilor ce atentează la libertatea și inviolabilitatea sexuală a persoanei, în special, inviolabilitatea sexuală a minorilor.

38. Guvernul, în opinia sa, a menționat că instituirea unor pedepse penale ce afectează sănătatea sau integritatea fizică a persoanei subminează dreptul de bază la inviolabilitatea fizică și psihică a persoanei, garantat de articolul 24 din [Constituție](#), iar impunerea procedurilor medicale forțate echivalează cu aplicarea unui tratament forțat, fapt ce contravine articolului 3 din [Convenția Europeană](#). Astfel, castrarea chimică obligatorie este incompatibilă cu drepturile omului, care stau la baza unei societăți democratice și civilizate.

39. Ministerul Sănătății, în opinia sa, susține că aplicarea măsurii de siguranță castrarea chimică în lipsa consimțămîntului condamnatului constituie o violare a dreptului la integritate fizică și psihică și contravine principiilor de etică medicală. Scopul suprem al profesiei de medic este de a trata și de a nu provoca prejudiciu persoanei. Astfel, lucrătorul medical nu poate fi impus ca instrument de forță.

3. Aprecierea Curții

3.1. Principii generale

3.1.1. Respectarea demnității umane

40. Demnitatea umană constituie una din valorile fundamentale ale unei societăți democratice. Astfel, au fost adoptate un spectru larg de norme internaționale pentru combaterea torturii, tratamentelor sau pedepselor crude, inumane ori degradante, începînd cu articolul 5 al [Declarației Universale a Drepturilor Omului din 1948](#) “Nimeni nu poate fi supus torturii, nici tratamentelor sau pedepselor crude,

inumane ori degradante” pînă la Statutul de la Roma din 1998 privind Curtea Internațională Penală, care declară tortura comisă ca parte a unui atac extins și sistematic asupra persoanelor civile, ca o crimă împotriva umanității.

41. În jurisprudența sa constantă, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a afirmat că respectul pentru demnitatea și libertatea umană constituie însăși esența [Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale](#).

42. Conform articolului 3 din [Convenția Europeană](#), nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante, interdicția purtînd un **caracter absolut**.

43. Articolul 3 din [Convenția Europeană](#) nu conține nici o prevedere referitoare la excepții și nici o derogare de la această normă nu este permisă în conformitate cu articolul 15 §2, chiar și în cazul unei urgențe de interes public legată de existența unui pericol pentru viața națiunii (Hotărîrile CEDO *Selmouni v. Franța* din 28 iulie 1999, *Assenov și alții v. Bulgaria* din 28 octombrie 1998, *Peers v. Grecia* din 19 aprilie 2001).

44. Definirea noțiunilor din articolul 3 al [Convenției Europene](#) s-a făcut pe cale jurisprudențială. Curtea Europeană a reținut că maltratarea trebuie să atingă un **nivel minim de gravitate** pentru a cădea sub incidența articolului 3 al [Convenției](#). Aprecierea nivelului minim de gravitate este relativă; ea depinde de toate circumstanțele cauzei, cum ar fi durata tratamentului, efectele fizice și mentale ale acestuia și, în unele cazuri, sexul, vîrsta și starea de sănătate a victimei (a se vedea, *inter alia*, *Price v. Regatul Unit*, §24; *Mouisel v. Franța*, §37; *Naumenko v. Ucraina*, §108). Poate fi suficient ca victima să se considere umilită în propriii săi ochi, chiar dacă ceilalți nu consideră tratamentul aplicat ca fiind umilitor (*Hotărîrea Tyrer v. Regatul Unit* din 25 aprilie 1978).

45. Curtea Europeană a reținut că, deși se poate spune că umilința în mod natural este inerentă oricărei pedepse *per se*, ar fi absurd să se susțină că pedeapsa judiciară în general, din motivul elementului său obișnuit sau posibil aproape inevitabil de umilință, este “degradantă” în sensul articolului 3 din [Convenția Europeană](#). Articolul 3 din [Convenția Europeană](#), interzicînd expres pedepsele “inumane” și “degradante”, presupune o distincție dintre asemenea pedepse și pedepsele în general.

46. Astfel, interzicerea tratamentelor degradante nu se referă neapărat la sentințele judecătorești obișnuite, chiar dacă sentința pronunțată este severă. Curtea Europeană a indicat că numai în circumstanțe excepționale o sentință severă poate avea implicații în sensul articolului 3 din [Convenția Europeană](#).

47. Curtea Europeană subliniază că statele se bucură de o marjă de apreciere în ceea ce privește “pedepsele” care sunt aplicate condamnaților. Alegerea unei anumite politici penale, în care se încadrează și sistemul pedepselor stabilite pentru faptele antisociale incriminate, nu este supusă controlului european pe care Curtea Europeană îl exercită privitor la modul cum statele își îndeplinesc obligațiile asumate prin [Convenția Europeană](#), în măsura în care o asemenea alegere nu este de natură să contravină prevederilor acesteia (*Hotărîrea Achour v. Franța* din 29 martie 2006).

48. Curtea Europeană este în mod consecvent diligentă, amintind statelor că **comportamentul victimei** nu poate fi considerat nicidecum drept o justificare pentru recurgerea la un comportament interzis (*Hotărîrea Labita v. Italia* din 6 aprilie 2000). Curtea Europeană deseori a reiterat că în cele mai dificile circumstanțe, precum ar fi lupta împotriva terorismului și crimei organizate, [Convenția Europeană](#) interzice în termeni absoluți tortura și tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante. Determinarea, dacă un tratament aplicat unei persoane încalcă interdicția stabilită pentru maltratări, nu depinde de faptul dacă o persoană a comis sau nu acte de terorism sau alte infracțiuni grave sau dacă este bănuită de asemenea fapte.

49. În mod similar, indiferent de infracțiunile vizate, statelor nu li se permite să sancționeze și nici să aplice pedepse pe motivul că ar avea un efect preventiv, atunci cînd pedepsele contravin articolului 3 din [Convenția Europeană](#).

50. **Respectarea și apărarea demnității umane este o obligație a puterii publice. În acest context, excluderea pedepselor sau tratamentelor crude, inumane ori degradante este o condiție a respectării demnității umane. Prin urmare, indiferent de natura infracțiunii comise, pedeapsa aplicată trebuie să respecte atributele inerente ființei umane (integritatea fizică și psihică,**

demnitatea umană etc.).

3.1.2. *Tratamentul medical*

51. Există un șir de norme, în continuă creștere, care sunt stabilite și adoptate prin rezoluții și recomandări, privind standardele minime aplicabile tratamentului medical.

52. Curtea Constituțională invocă regula “fără derogare”, potrivit căreia acordarea consimțământului necesar efectuării unei intervenții în domeniul sănătății este strâns legată de *principiul întietății ființei umane*, consacrat în art.2 din [Convenția pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane în ceea ce privește aplicațiile biologiei și ale medicinei](#). În același context, potrivit art.5 din această Convenție, o intervenție în domeniul sănătății nu se poate efectua decât după ce persoana vizată și-a dat consimțământul liber și în cunoștință de cauză; această persoană primește în prealabil informații adecvate în privința scopului și naturii intervenției, precum și în privința consecințelor și riscurilor; persoana vizată poate în orice moment să își retragă în mod liber consimțământul.

53. Cît privește **aspectul volitiv**, Curtea subliniază că o chestiune importantă referitoare la aplicarea tratamentului medical este **consimțământul persoanei**. Acest lucru se raportează la respectul pentru demnitatea conștientizată, la acordul non-coercitiv, prin care se recunoaște autonomia persoanei de a lua propriile decizii; în cele mai dese cazuri, acest fapt ar fi acceptat de către instanțe, atunci cînd chestiunea tratamentului este pusă în discuție.

54. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a statuat că în domeniul asistenței medicale, chiar și în cazul în care refuzul de a accepta un tratament special ar putea conduce la un rezultat fatal, impunerea unui **tratament medical fără consimțământul pacientului**, dacă acesta este **adult și sănătos mental**, ar constitui o **încălcare a dreptului său la integritate fizică** (Hotărîrea *Pretty v. Regatul Unit* din 29 aprilie 2002; Hotărîrea *Glass v. Regatul Unit* din 9 martie 2004). În același timp, ea a susținut, ca regulă generală, că o măsură de o necesitate terapeutică nu poate fi considerată per se ca inumană sau degradantă (Hotărîrea *Herczegfalvy v. Austria* din 24 septembrie 1992, §82).

55. În privința intervențiilor medicale la care este supusă persoana deținută împotriva voinței sale, chiar și în cazul unei măsuri care este o necesitate terapeutică din punct de vedere al unor principii de medicină bine cunoscute, Curtea Europeană a statuat că trebuie să se demonstreze în mod convingător că a existat o **necesitate medicală** și că există și sunt respectate **garanțiile procedurale** pentru o asemenea decizie (a se vedea *Nevmerzhitsky v. Ucraina*, §94).

56. Astfel, Curtea reține că **tratamentele medicale, ca măsuri de siguranță, pot fi aplicate în măsura în care au fost acceptate de persoană, dacă nu aduc atingere gravă persoanei, dacă există avizul medical privind aplicarea tratamentului respectiv și sunt respectate garanțiile procedurale pentru o asemenea decizie.**

3.2. **Practica altor state**

57. Analiza comparativă a practicii altor state relevă faptul că aplicarea castrării chimice nu este obligatorie în nici o țară, cu excepția Poloniei, care a adoptat în anul 2009 o legislație ce impune delincvenților sexuali un tratament medical sau psihologic.

58. Castrarea chimică poate constitui un element al tratamentului administrat delincvenților pe parcursul ispășirii pedepsei cu închisoarea, o cerință pentru eliberarea condiționată înainte de termen sau un substituent al pedepsei cu închisoarea. Ea poate fi reglementată prin dispoziții generale privind executarea pedepselor sau prin prevederi specifice. Castrarea chimică poate fi practică destul de frecvent, prin intermediul unor proiecte-pilot sau cu titlu excepțional. În toate cazurile, cu excepția Poloniei, castrarea chimică este voluntară, persoana este supusă unui examen psihiatric și completează psihoterapia.

59. Exemplul cel mai elocvent pentru Republica Moldova este cel al Poloniei. Potrivit unei legi adoptate la 5 noiembrie 2009, în vigoare din 8 iunie 2010, oricine este găsit vinovat de violarea unui minor sub vârsta de 15 ani poate fi forțat de a urma terapia chimică și psihologică. Tratamentul medical nu este însă automat. El poate fi dispus de judecător în baza opiniilor a doi medici și a unui expert sexolog. Tratamentul medical este administrat însă indiferent de voința condamnatului.

60. Aceste prevederi au fost criticate de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și

Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (în continuare – “CPT”) în Raportul său ca urmare a vizitei efectuate în Polonia în perioada 26 noiembrie – 8 decembrie 2009:

“87. De principiu, CPT consideră că tratamentul antiandrogen trebuie întotdeauna să se bazeze pe o meticuloasă **evaluare psihiatrică și medicală individuală** și că un astfel de tratament trebuie să se aplice pe o **bază pur voluntară**. Așa cum se cuvine în cazul aplicării oricărui tratament medical, **consimțământul scris, liber și informat** al persoanei vizate trebuie obținut înaintea începerii tratamentului antiandrogen, fiind înțeles că acest consimțământ poate fi retras oricând; adițional, acestor persoane trebuie să le fie oferite explicații detaliate (inclusiv în scris) cu privire la scopul și posibilele efecte adverse ale tratamentului, precum și privind consecințele refuzului de a fi supus unui asemenea tratament, și nici o persoană nu ar trebui presată să accepte un tratament antiandrogen. CPT recomandă autorităților poloneze să revizuiască legislația privind tratamentul delincvenților sexuali, ținând cont de remarcile menționate. În acest sens, ar trebui elaborată o procedură completă și detaliată, incluzând următoarele **garanții adiționale**:

- **criterii de includere și excludere pentru un asemenea tratament;**
- **examinări medicale înainte, pe parcursul și după tratament;**
- **accesul la consultații exterioare, inclusiv o a doua opinie independentă; și**
- **evaluarea periodică a tratamentului de către o autoritate medicală independentă.**

CPT subliniază că administrarea tratamentului antiandrogen ar trebui să fie **combinat cu psihoterapia și alte forme de consiliere** în vederea reducerii riscului de recidivă. De asemenea, tratamentul antiandrogen **nu ar trebui să fie o condiție generală pentru eliberarea din închisoare a deținuților care au comis infracțiuni cu caracter sexual, ci ar trebui să fie administrat anumitor persoane selectate în baza unor evaluări individuale.**”

61. Recomandări similare se regăsesc în Rapoartele CPT în privința Danemarcei și Slovaciei (a se vedea Raportul CPT către Guvernul Republicii Slovace privind vizita efectuată în Republica Slovacă în perioada 24 martie – 2 aprilie 2009, §126; Raportul CPT către Guvernul Danemarcei privind vizita efectuată în Danemarca în perioada 11 – 20 februarie 2008, §78).

3.3. Aplicarea principiilor enunțate în prezenta cauză

62. Examinând obiectul sesizării, Curtea reține că prin articolul 60 alin.(1) din [Constituție](#) se evidențiază rolul deosebit al Parlamentului ca unica autoritate legislativă a statului, adoptarea legilor fiind una din atribuțiile sale de bază. Potrivit articolului 72 alin.(3) lit.n) din [Constituție](#), reglementarea infracțiunilor, pedepselor și regimului executării acestora este o atribuție exclusivă a legislativului.

63. Astfel, legiuitorul a completat [Codul penal](#) și [Codul de executare](#) cu prevederi ce instituie o nouă măsură de siguranță *castrarea chimică*, precum și modalitatea aplicării acesteia față de condamnați pentru comiterea violului sau acțiunilor violente cu caracter sexual. Castrarea chimică, potrivit articolului 104¹ alin.(4) din [Codul penal](#), se efectuează de către instituțiile medicale în comun cu instituțiile penitenciare, conform Regulamentului aprobat de Guvern, în ultimele 3 luni de ispășire a pedepsei, după rămânerea irevocabilă a sentinței de condamnare.

64. Curtea reține că violul și acțiunile violente cu caracter sexual constituie încălcări grave, directe și brutale asupra vieții sexuale a persoanei. Infracțiunile respective se caracterizează printr-un pericol social sporit, aducând, în primul rând, atingere nemijlocit inviolabilității și libertății sexuale a persoanei și provocând consecințe profund dăunătoare pe plan social, întrucât respectarea atributelor inalienabile ale personalității umane în sfera vieții sexuale constituie una din bazele existenței societății. De asemenea, datorită configurației laturii obiective a articolului 171 și articolului 172 din [Codul penal](#), indirect, sunt lezate astfel de atribute, precum: libertatea psihică, integritatea corporală, sănătatea, chiar și viața persoanei. Încălcarea acestor atribute ale personalității umane creează o stare de nesiguranță socială. Violul și acțiunile violente cu caracter sexual reprezintă cele mai grave forme de încălcare a relațiilor și valorilor sociale, a căror ocrotire constituie scopul incriminării și sancționării infracțiunilor privind viața sexuală.

65. Curtea subliniază faptul că dreptul la demnitate umană și integritate fizică și psihică presupune o atenție deosebită în cazul în care un copil este victimă a violenței. Faptele legate de viol și de acțiuni

violente cu caracter sexual poartă un caracter deosebit în situația când sunt îndreptate împotriva copiilor.

66. Curtea reține că, pornind de la pericolul pe care îl reprezintă violul și acțiunile violente cu caracter sexual, statul are obligația pozitivă de a elabora o legislație eficientă care ar descuraja săvârșirea unor asemenea infracțiuni.

67. Metodele de descurajare a săvârșirii infracțiunilor de viol sau a acțiunilor violente cu caracter sexual sunt *pedepsele penale*. Pentru asemenea infracțiuni, potrivit legislației penale, instanța de judecată poate aplica inclusiv detențiunea pe viață.

68. Totodată, Curtea subliniază că pedeapsa penală este atât o măsură de constrângere statală, cât și un mijloc de corectare și reeducare a condamnatului, avînd drept scop restabilirea echității sociale, corectarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni. Însă executarea pedepsei nu trebuie să cauzeze suferințe fizice și nici să înjosească demnitatea persoanei condamnate.

69. Curtea recunoaște că există dificultăți evidente, inerente luptei împotriva criminalității, în special împotriva infracțiunilor sexuale. Curtea, de asemenea, recunoaște necesitățile de prevenire a unor asemenea infracțiuni. În această privință, Curtea acceptă că, pentru prevenirea unor asemenea infracțiuni, trebuie să fie permise anumite mecanisme speciale de combatere a recidivei delincvențelor sexuali. Totuși, aceste dificultăți nu pot nicidecum justifica impunerea unor limite protecției integrității fizice a ființei umane, întrucît, chiar și prin comiterea unei fapte penale, un om rămîne în fața legii o persoană.

70. Curtea reține că prin aplicarea unei pedepse se urmărește nu pierderea demnității umane a celui condamnat sau neglijarea demnității umane a victimei, ci, dimpotrivă, recîștigarea demnității umane a celor direct implicați, cu efectul deplinei reintegrări sociale a condamnatului și al completei vindecări a rănilor/daunelor suferite de victima infracțiunii.

71. Avînd în vedere practica jurisdicțională a Curții Constituționale, Curtea reiterează că în sistemul constituțional de valori al Republicii Moldova principiul statului de drept, garantat de articolul 1 alin.(3) din [Constituție](#), relevă obligația tuturor subiecților raporturilor juridice, inclusiv a autorităților, de a acționa într-o asemenea manieră care să nu prejudicieze demnitatea omului, drepturile și libertățile lui.

72. [Constituția](#), prin articolul 24, garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică, interzicînd aplicarea, sub orice formă, a torturii, pedepselor sau tratamentelor crude, inumane ori degradante.

73. Din sensul dispozițiilor constituționale ale articolului 24 alin.(1) și (2) rezultă că statul nu poate interveni în nici un fel în dreptul persoanei la viață și tratament uman și nici nu poate justifica o asemenea ingerință, chiar dacă persoana în cauză este considerată extrem de periculoasă și prezintă o amenințare pentru societate. În caz contrar, ar avea loc un atentat la demnitatea ființei umane, ceea ce este inadmisibil într-o societate democratică.

74. Într-un stat de drept, sistemul legislativ trebuie să fie călăuzit de preocuparea constantă de a ocroti personalitatea umană în integralitatea ei. Asigurarea respectării demnității umane, în toate momentele procesului penal, ca și în domeniul executării sancțiunilor de drept penal, este piesa de rezistență ce nu poate lipsi nici la construcția ideii statului de drept și nici la asigurarea unei justiții penale echitabile, democratice și eficiente.

75. Curtea reține că, în calitate de instituție juridică, *castrarea chimică* este prevăzută de legislația mai multor țări europene, în cazul comiterii infracțiunilor cu caracter sexual. Această măsură nu este obligatorie în nici o țară, cu excepția Poloniei, este voluntară, condiționată de efectuarea unei expertize psihiatrice a persoanei și completează o psihoterapie (a se vedea §57-59 *supra*).

76. Curtea reține că CPT a constatat în rapoartele sale în privința Poloniei, Danemarcei și Slovaciei, menționate mai sus (a se vedea §61), că, în principiu, castrarea chimică a condamnaților pentru comiterea infracțiunilor sexuale nu este contrară [Convenției europene pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante](#). Totuși, acest tratament trebuie să respecte anumite condiții pentru a nu fi considerat tratament inuman și degradant (a se vedea §60 *supra*).

77. Curtea reține că, potrivit reprezentantului Ministerului Sănătății, măsura de siguranță *castrarea chimică* este, în esență, un **tratament medical**, care constă în diminuarea libidoului unei persoane pentru a-i inhiba impulsurile sexuale. Castrarea chimică relevă o conotație terapeutică și se efectuează

prin administrarea unor substanțe medicamentoase cu acțiune antiandrogenică.

78. În acest context, Curtea reține că, în conformitate cu [Legea ocrotirii sănătății](#) și [Legea cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului](#), acordul informat este una dintre cerințele fundamentale în domeniul intervenției medicale. Intervenția medicală fără consimțământul persoanei este admisibilă doar în ipoteza urmării unui interes superior, precum în cazurile de intervenție medicală de urgență, necesare pentru a salva viața pacientului, când acesta nu-și poate exprima voința, iar consimțământul reprezentantului său legal (al rudei apropiate) nu poate fi obținut la timp (art.13 alin.(8) al [Legii nr.263-XVI din 27 octombrie 2005](#) cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului).

79. Urmînd raționamentele Curții Europene privind respectarea demnității umane în cadrul aplicării tratamentelor medicale (a se vedea §54 *supra*), Curtea reține că, fiind o intervenție în domeniul sănătății, care urmează a fi aplicată unei persoane adulte și sănătoase mental, castrarea chimică nu ar trebui să fie efectuată decît cu consimțământul liber și în cunoștință de cauză al persoanei vizate.

80. Mai mult, avînd în vedere faptul că aplicarea măsurii de siguranță *castrarea chimică* are consecințe serioase asupra sănătății persoanei, acest tratament poate fi aplicat doar după ce persoana a fost supusă **expertizei medicale pentru eligibilitate terapeutică**, la aplicarea castrării chimice urmînd a fi luate în considerare durata și oportunitatea tratamentului. O asemenea măsură poate fi aplicată doar cu monitorizarea ulterioară a stării sănătății persoanei, precum și însoțită de psihoterapie.

81. În acest context, Curtea împărtășește viziunea CPT privind garanțiile inerente demnității umane în cazul aplicării castrării chimice (tratamentul antiandrogen):

- **consimțământul** liber și în cunoștință de cauză al deținuților ar trebui să fie obținut înainte de începerea tratamentului antiandrogen; nici un deținut nu ar trebui să fie constrîns să accepte un tratament antiandrogen;

- **procedură** completă și detaliată cu privire la tratamentul antiandrogen, incluzînd măsuri adecvate de protecție, precum: criteriile de includere și excludere pentru un astfel de tratament; examene medicale înainte, în timpul și după tratament; accesul la consultarea, în exterior, inclusiv acordarea celui de-al doilea aviz independent; **evaluarea periodică** a tratamentului de către o autoritate medicală independentă.

82. Curtea reține că, în condițiile legislației Republicii Moldova, castrarea chimică este **impusă** persoanelor care au comis infracțiuni cu caracter sexual. Astfel, articolul 104¹ din [Codul penal](#) prevede aplicarea obligatorie a castrării chimice în cazurile prevăzute în alin.(2) și la discreția instanței de judecată în cazurile prevăzute în alin.(3). În ambele cazuri tratamentul este aplicat **forțat**, adică fără **consimțământul condamnatului**. De asemenea, [Codul penal](#) nu specifică dacă în temeiul alin.(3) castrarea chimică este dispusă de instanța de judecată după **consultarea medicilor** și doar dacă aceștia recomandă aplicarea măsurii.

83. În acest context, Curtea consideră că prin instituirea obligativității aplicării măsurii de siguranță *castrarea chimică*, fără consimțământul deplin și informat al persoanei, fără o evaluare medicală individuală a necesității aplicării ei, fără o monitorizare ulterioară și neînsoțită de psihoterapie, nu s-a ținut cont de garanțiile respectării demnității umane, se încalcă dreptul fundamental al persoanei la integritate fizică și psihică, garantat de articolul 24 alin.(1) și (2) din [Constituție](#), și se aduce atingere articolului 3 din [Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale](#), precum și articolelor 2 și 5 din [Convenția pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și ale medicinei](#).

84. Normele legale contestate contravin și articolului 54 alin.(3) din [Constituție](#), potrivit căruia exercițiul drepturilor și libertăților proclamate în articolul 24 nu poate fi supus restrîngerii.

85. Avînd în vedere concluziile menționate *supra*, Curtea nu consideră necesar să examineze pretențiile autorului sesizării și sub aspectul încălcării prevederilor articolului 28 din [Constituție](#) și articolului 8 din [Convenția Europeană](#).

Din aceste considerente, în temeiul articolelor 140 din [Constituție](#), 26 din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#), 6, 61, 62 lit.a) și 68 din [Codul jurisdicției constituționale](#), Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Se declară *neconstituționale* articolul 98 alineatul (2) litera b¹), articolul 104¹ din [Codul penal](#)

[nr.985-XV din 18 aprilie 2002](#), articolul 174 alin.(3¹) și articolul 291¹ din [Codul de executare nr.443-XV din 24 decembrie 2004](#), în redacția [Legii nr.34 din 24 mai 2012](#) pentru completarea unor acte legislative.

2. Prezenta hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

Alexandru TĂNASE

Chișinău, 4 iulie 2013.

Nr.18.